

Asia: VN/615/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Yleiset huomiot

Yleiset huomiot esityksestä.

Palkkaturvalain tarkoituksena on turvata työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksaminen työnantajan maksukyvyttömyyden varalta. Säätely toteuttaa työlainsäädännön peruseriaatetta työntekijän suojelusta tilanteessa, jossa työntekijän sopimukseen perustuva oikeus vastikkeeseen tehdystä työstä ei realisoidu. Työntekijöiden saatavien turvaaminen työntekijöiden oikeuksina on tunnustettu myös ILO:n sopimuksessa 173.

Hallituksen esityksessä korostuvat palkkaturvan maksamisen toimeenpanoon liittyvät kysymykset. On tärkeää, että palkkaturvaa maksetaan palkkaturvalaissa tarkoitetulla tavalla riittävään selvitykseen perustuen. Kun lain tavoitteena on kuitenkin heikomman sopijaosapuolen oikeuksien turvaaminen, olisi tätä tavoitetta tullut punnita enemmän suhteessa ehdotettuihin muutoksiin, erityisesti ehdotettuihin 4 a ja 5 a §:iin.

Esityksen yleisperustelut

Huomiot esityksen yleisperusteluista.

Esityksen yleisperusteluissa kuvataan yksipuolisten tuomioiden ja sovintojen aiheuttamia haasteita palkkaturvaa maksettaessa. Lukumääräisesti arvioiden kysymyksessä ei ole mittava ongelma, jos 2017-2021 välisenä aikana palkkaturvaviranomaisen käsiteltävänä on ollut arviolta 149 hakemusta, jotka ovat perustuneet yksipuolisiin tuomioihin.

Perusteluiden mukaan yksipuolisten tuomioiden ja sovintojen osalta korostuvat erityisesti tilanteet, joissa yksipuolisen tuomion tai vahvistetun sovinnon perusteella palkkaturvana haetaan vahingonkorvaus- tai hyvityssaatavia, joiden perustetta tai määrää tuomioistuin ei ole tutkinut. Tästä syystä palkkaturvamenettelyssä on vaikeaa selvittää yksipuolisiin tuomioihin ja vahvistettuihin sovintoihin perustuvien vahingonkorvaus- ja hyvityssaatavien perusteita ja määriä. STTK katsoo

kuitenkin, että työntekijöillä tulee olla selkeä oikeus hakea vahingonkorvaus- ja hyvityssaatavia palkkaturvaturvajärjestelmästä ja ne on palkkaturvaturvajärjestelmästä myös turvattava. Työnantajan maksukyvyttömyystilanteissa ei ole tavatonta, että työsuhteen päättämisessä noudatettavia menettelysääntöksiä rikotaan. Näissä tilanteissa työnantajalla ei ole välttämättä enää intressiä osallistua oikeudenkäyntiin, jolloin työntekijän saatavan perusteena on yksipuolinen tuomio. Kategorisesti yksipuolisia tuomioita ei tule arvioida perusteettomaksi tai ylimitoitetuksi tilanteissa, joissa palkkaturvahakemuksen perusteena on vahingonkorvaus tai hyvitys. Työntekijöillä on laissa säädetyissä tilanteissa oikeus erilaisiin korvauksiin, jotka voivat tulla viime kädessä maksettavaksi myös palkkaturvana.

Yleisperusteluissa olisi voinut olla enemmän numeerista informaatiota esimerkiksi palkkaturvan hakemusmääristä, maksetusta ja evätyistä palkkaturvasta sekä näiden perusteista.

Esityksen vaikutukset

Huomiot esityksessä arvioituista vaikutuksista.

Esityksen vaikutuksista työntekijöihin ei ole esitetty arvioita siitä, millä tavalla ehdotetut muutokset vaikuttavat palkkaturvan maksamiseen yksipuolisten tuomioiden ja sovintojen tilanteissa. Esityksen vaikutuksia palkkaturvan maksamiseen näissä tilanteissa tulee jatkossa seurata.

Palkkaturvalakiin lisättäväksi ehdotettu 4 a §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista

Säännösehdotuksen mukaan yksipuoliseen tuomioon tai tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon perustuva saatava maksetaan palkkaturvana, jos palkkaturvaviranomainen on voinut muun selvityksen perusteella varmistua saatavan perusteesta ja määrästä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on pyritty kuvaamaan muun selvityksen käsitettä, joka vaikuttaa pitävän sisällään monentyyppistä ja eri lähteistä saatavaa informaatiota. Työntekijän oikeussuojan näkökulmasta on olennaista, että palkkaturvaviranomainen ohjeistaa hakijaa toimittamaan tarvittavan selvityksen, jos hakemus ei ole palkkaturvaviranomaisen arvion mukaan riittävän informatiivinen. Viranomaiselle on annettu asian ja näytön riittävyden arviointiin liittyvää harkintavaltaa, jonka käyttämisen tulee olla vastavuoroisesti läpinäkyvää ja perusteltua. Palkkaturvan epäämistilanteissa tulee kiinnittää erityistä huomiota päätösten laadukkaaseen ja yksilöityyn perustelemiseen.

Palkkaturvalakiin lisättäväksi ehdotettu 5 a §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ehdotetun säännöksen tavoite turvata erityisen epäedullisessa asemassa olevan työntekijän työsuhesaatavat on kannatettava. Säännöstä on tarkoitus soveltaa tilanteissa, joissa työnantaja on taloudellista hyötyä saadakseen maksanut työntekijälle huomattavan alhaista palkkaa käyttämällä vakavasti hyväkseen työntekijän ahdinkoa, työnantajasta riippuvaista alisteista asemaa tai työntekijän turvatonta tilaa. Edellytykset säännöksen soveltamiselle ovat varsin tiukat ja saattavat aiheuttaa haasteita arvioitaessa säännöksen soveltumista palkkaturvahakemuksen käsittelyyn.

Säännösehdotuksen mukaan vakavaan työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvien alipalkkojen maksamista palkkaturvana rajoitettaisiin siten, että hyväksikäytetty työntekijä voisi saada hyväkseen ehdotetun pykälän mukaisen määräajan pidennyksen vain kerran. Perusteluiden mukaan ”voidaan myös odottaa, että vakavan työperäisen hyväksikäytön uhri tulee ensimmäisen hyväksikäyttökerran jälkeen tietoisiksi oikeuksistaan eikä enää toistamiseen joutuisi turvautumaan hakuaikaa koskevaan poikkeukseen.” Ottaen huomioon säännöksen perusteluiden kuvauksen sen soveltamistilanteista (mm. ”Työntekijä voi joutua työnantajaansa nähden sellaiseen velkakierteeseen, ettei hän pysty taloudellisista syistä hankkimaan itselleen kelvollista asuntoa, vaatetusta, riittävää ravintoa tai palaamaan kotimaahansa.”) ei hyväksikäytön uhriksi joutuneelta työntekijältä voida edellyttää ns. oikeuksistaan tietoisiksi tuleamista ja sen perusteella kykyä ennalta ehkäistä uuteen vastaavanlaiseen tilanteeseen joutumista. Säännöksen tarkoittamissa tilanteissa työntekijät ovat usein pakkotyön tunnusmerkit täyttävissä tai sen omaisissa olosuhteissa, jolloin omien oikeuksien tiedostamisella ei ole juuri merkitystä henkilön omien vaikutusmahdollisuuksien näkökulmasta eikä se välttämättä ennalta ehkäise uuteen hyväksikäytön tilanteeseen ajautumista. Säännöksen tarkoituksena on turvata nimenomaan erityisen heikossa asemassa olevien työntekijöiden oikeus palkkaturvaan. Palkkaturvalla on jo nykyisinkin epäämistä koskevat säännökset, jos tilanteessa on kysymys työntekijän ja työnantajan yhteisestä epärehellisestä toiminnasta palkkaturvan saamiseksi. Edellä todettujen seikkojen vuoksi palkkaturvan maksamisen rajaamista yhteen kertaan ei voida pitää perusteltuna.

Palkkaturvain muutettavaksi ehdotettu 22 §

Huomiot muutettavaksi ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ei huomautettavaa

Palkkaturvain muutettavaksi ehdotettu 28 §

Huomiot muutettavaksi ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ei huomautettavaa

Palkkaturvain muutettavaksi ehdotettu 28 a §

Huomiot muutettavaksi ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ei huomautettavaa

Palkkaturvakiin lisättäväksi ehdotettu 28 b §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ei huomautettavaa

Palkkaturvakiin lisättäväksi ehdotettu 28 c §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ei huomautettavaa

Palkkaturvalakiin lisättäväksi ehdotettu 28 d §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ei huomautettavaa

Merimiesten palkkaturvalakiin lisättäväksi ehdotettu 3 a §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Merimiesten palkkaturvalain muutettavaksi ehdotettu 20 §

Huomiot muutettavaksi ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Merimiesten palkkaturvalain muutettavaksi ehdotettu 26 §

Huomiot muutettavaksi ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Merimiesten palkkaturvalain muutettavaksi ehdotettu 26 a §

Huomiot muutettavaksi ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Merimiesten palkkaturvalakiin lisättäväksi ehdotettu 26 b §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Merimiesten palkkaturvalakiin lisättäväksi ehdotettu 26 c §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Merimiesten palkkaturvakaiin lisättäväksi ehdotettu 26 d §

Huomiot ehdotetusta pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

-

Gylling Päivi
STTK ry. - STTK ry, Edunvalvonta, Inka Douglas, juristi